

[?Xzrin sviyysi srl dr - Hans fsadlar ba ver bilr](#)

.Xzrin suyu ildn-il azalr. Alimlr hycan tbili alrlar ki, hazrda 1970-ci illrdki vziyyt tkrarlanr

Arannews :Bel ki, sonuncu df suyun bu qdr azalmas ötn srin 70-ci illrind müahid edilib. Vaxtil Xzrin sviyysinin 28 m azald, 1978-ci ild is bir metr d azalaraq, dnizin 29 metr dayazlad bildirilir. Sonradan suyun sviyysi qalxmaa doru gedib. Lakin son dörd ild yenidn Xzrin sviyysind azalma .müahid edilir

?Bs Xzrin suyunun azalmas hans problemlr sbb ola bilr

Msl il bal ekologiya v tbii srvtlr nazirinin müaviri Rasim Sttarzad .a¸qlama verib

Nazirin müaviri qeyd edib ki, Xzr dnizi qapal su hövzsi olduundan onun sviyysind periodik dyimlr labüddür. Sviyynin dyimsinin balca :amili su hövzsini iqlimi il baldr

ldquo;Sviyy trddüdü Xzr dnizinin su balans elementlrn, yni onu& qidalandran ¸aylar, dün yantnn miqdar, buxarlanma sviyysi, digr trfdn, dniz dibind ba vern tektonik hrktlr laqlidir. Eyni zamanda, fsillrl bal olaraq sviyy il rzind 30-40 sm intervalnda dyi bilr. Suyun sviyysi n yüksk intervala q aylarnda ¸atr. Çünki hmin vaxt ¸aylarn gursululuq .dövrü hesab olunur. n aa sviyy is vav aylarnda müahid olunur R.Sttarzad vurulayb ki, dniz sviyysinin dinamikas bard uzunmüddtli :proqnoz vermk mümkün devil

ldquo;1977-1995-ci illrd Xzr dnizinin sviyysi 2,5 metr qalxmd. Hmin& dövrdn vvl is n aa sviyy qeyd alnmd. 2005-ci ildn etibarn artq dniz sviyysind enmlr müahid olunur. Bu enm sürti ild txminn yeddi sm-brabrdir. Xzr dnizinin Azrbaycan hissind müntzm müahidlr aparlr. Dnizin sviyysinin dyimsi traf mühit, tsrrüfat sahlrin, xüsusil .:dnizd neft-qaz mliyvatlarna, dniz nqliyyat v limanlarn faliyytin tsir edir” Su mslri üzr ekspert, Xzr Universitetinin Corafiya v traf Mühit Departamentinin müdiri Rövn Abbasov is bildirib ki, Xzr dnizinin :svivvsind sonuncu azalma 1978-ci ild olub

ldquo;O vaxt Xzr dnizinin sviyysi 29 metr qdr düüb. Bu gün is& bu sviyy sürtl öz tarixi antirekorduna yaxnlar - artq Xzr dnizinin .:svivysi 28.4 metr qdr düüb”

:Ekspert bildirib ki, sas sbb Xzr dnizin axan ¸aylarn suyunun azalmasdr ldquo;Dünyann n böyük gölü olan Xzr dnizinin& sviyysi 1995-ci ildn sürtl azalmaqda davam edir. Xzr dnizind olan sviyy dyimlr artq 100 il yaxndr ki, müxtlif elmi-tdqiqat ilrinin obykti olub. Yni Xzr dnizin töküln ¸aylarn suyu gah azalr, gah artr. Ona gör d dnizin sviyysind bel kskin dyimlr müahid olunur. lbtt, 1978-1995-ci illr rzind olan artm bizi düünmy mcbur edir ki, Xzr dnizinin sviyysind olan azalma yenidn artma ¸evril bilr. Yni 1978-ci il qdr dniz sviyysi azald, sonra yenidn göznildn 1995- il qdr artmaa balad. 1995-ci .ildn 2022-ci il qdr venidn dniz svivvsind azalma davam etmkddir

Xzr dnizin axan ¸aylarn suyunun azalmas sas sbb kimi nzrdn ke¸irilir. Ttii olaraq, ¸ayn suyu hmi eyni ola bilmz. Aparlan

instrumental müahidlr son 150 ild hm Volqa, hm Kür, hm d Ural çaynda axnn çoxillik dyimlrinin olduunu göstrir. Bel desk, Volqa çay onilliklr rzind öz axmn azalda v artra bilr. Bu gün Xzr dnizin töküIn suyun 80%- qdri Volqann payna düür. Ona gör sas sviyy dyimsi Volqa çaynn suyunun artb-azalmasndan irli glir. lbtt ki, Kür çaynn payna da 15% düür. Yni bu da .:kifayt qdr bövük rö hesab oluna bilr&rdquo

R.Abbasov son illr Volqa, Ural v Kür&rd axmnn kskin azalmasnn sas sbbli :bard d danb

ldquo;Son illr hm Volqa, hm Ural, hm d Kür çaynn axmnn kskin& azalmasnn sas sbbli&rdn biri qlobal iqlim dyikliyidir. Yer kürsinin temperaturu sürtl artmaqdadr. Bu is çaylarda suyu sürtl azaldr. Bel proqnoz var ki, hm Volqa, hm d Kür çaynda yaxn 20 ild su ehtiyatlarnn daha 20% azalmas ba ver bilr. Bu proqnozdan çx etsk, dey bilrik ki, Xzrin suyunda azalma davam edck. Üstgl hm Volqa, hm d Kür hövzsind suya tibat kskin artb. Bu artm halinin, snaye v knd tsrrüfatnn artm fonunda ba verir. Eyni zamanda Azrbaycanda son 10 ild suvarlan torpaqlarn hcmi 70%-dn çox artb. Yni suya olan tibat getdikc .:artr. Ntidc Xzr dnizin daha az su qedir v onun svivsi azalr&rdquo

Ekspert lav edib ki, ba ver bilck fsadlarn qarasn almaq üçün :indidn hrkt keçmliyik

ldquo;Digr trfdn Kür çaynn suyunu azaldan sas sbbli&rdn biri d& transsrhd su götürmlrinin artmasdr. Yni Türkiy, Gürcüstan, randa Araz v Kür çaylardan daha çox su götürülür. Bu da çaylarn suyunun azalmasna sbb olur. Ümid edk ki, bu tendensiya bel davam etmyck v tbii amillrin tsiril Volqa çaynda su yenidn artmaa balayacaq, Rusiya razisin daha çox qar yaacaq. gr Volqa çaynda su artarsa, Xzrin .svivvsindki azalmalar davanacaq

Amma istniln halda biz bu azalmaya hazr olmalyq. Ba ver bilck fsadlarn qarasn almaq üçün indidn hrkt keçmliyik. Hazrda milli adaptasiya strategiyas hazrlanr. Bu strategiyann üç sas istiqamtindn biri d Xzr dnizinin sahil zonalarnn idar olunmasdr. Burada Xzr dnizinin sviyysinin aa dümsin nec hazrlamaq lazmm olduu ksini tapb. Bu istiqamtd artq Ekologiya v Tbii Srvtlr Nazirliyinin partnyorluu il BMT-nin nkiaf .;Proqram layih hyata keçirir v xeyli ilr görülüb&rdquo